

DECEMBER 2018

Morgondagens yrkeshögskola

Förord

Det råder stor kompetensbrist på svensk arbetsmarknad. Bristyrken återfinns inom i stort sett alla branscher, och företag vittnar om att svårigheten att hitta rätt utbildad personal leder till förhindrad expansion och sämre lönsamhet. Samtidigt är arbetslösheten inom vissa grupper fortsatt hög. Även möjligheten till omställning försvåras av att dagens utbildningssystem inte är tillräckligt flexibelt och tillgängligt för gruppen yrkesverksamma.

Under de dryga tio år som yrkeshögskolan har funnits har den utvecklats till att bli en viktig pusselbit i utbildningssystemet. Den är en aktör som i sitt uppdrag har till uppgift att samverka med näringslivet för att tillhandahålla utbildningar som tillmötesgår de behov som finns hos företagen – en samverkansmodell som lett till goda resultat.

Över 90 procent av studenterna går vidare till relevanta jobb efter avslutade studier, och arbetsgivarna upplever att den kompetens som kommer från yrkeshögskolan i hög grad stämmer överens med deras behov. Allt fler arbetsgivare ser därför fördelarna med yrkeshögskolans arbetsmodell.

Under många år har yrkeshögskolan varit underdimensionerad. Det har resulterat i att många viktiga och efterfrågade utbildningar har fått avslag, framför allt på grund av konkurrensskäl. Det är därför glädjande att yrkeshögskolan nu byggs ut. Även satsningar som fler startar, behörighetsgivande förutbildning samt möjligheten att läsa enstaka kurser välkomnas av Svenskt Näringsliv, och det är också åtgärder som vi under en längre tid efterfrågat.

Nu när alla blickar riktas mot yrkeshögskolan och tilltron till systemet är stor är det viktigt att samtidigt ställa sig frågan: vad mer måste göras för att yrkeshögskolan ska vara rätt rustad för att möta framtidens arbetsmarknad? Det är mot denna bakgrund som Svenskt Näringsliv tagit fram den här rapporten.

Vi inleder rapporten med att redogöra för hur yrkeshögskolan har vuxit fram och vilken roll den har i dag i det svenska utbildningssystemet. Därefter diskuteras hur arbetsmarknaden kommer att utvecklas och vilka utmaningar och möjligheter yrkeshögskolan har för att möta framtida behov av kompetens.

Rapporten är framtagen tillsammans med konsultföretaget New Republic. De utmaningar och vägar framåt som redovisas är Svenskt Näringslivs ståndpunkter, och de är utarbetade i nära samverkan med Svenskt Näringslivs medlemsorganisationer. Vår förhoppning är att rapporten kan ligga till grund för idéutveckling och fortsatt diskussion om hur vi på bäst sätt kan fortsätta att utveckla yrkeshögskolan.

Stockholm i december 2018

Helen Rönnholm

Innehåll

Förord	1
Sammanfattning	3
1. Inledning	4
2. Yrkehögskolans framväxt och syfte	5
2.1. Kort tillbakablick	6
2.2. Avgränsning till andra läroformer	7
2.2.1. Gymnasiets yrkesprogram	8
2.2.2. Universitetens och högskolornas yrkesprogram	8
2.2.3. Finansiering och dimensionering av yrkehögskoleutbildning, högskolor och universitet	9
3. Arbetsmarknadens utveckling och utmaningar	11
3.1. Digitaliseringens påverkan på jobben	12
3.2. Nuvarande och prognosticerade bristyrken	13
4. Morgondagens yrkehögskola	14
4.1. Ett flexibelt system	15
4.2. Ökad attraktivitet	18
4.3. Näringslivet och yrkesutbildningen	20
5. Referenser	23

Sammanfattning

Den här rapporten syftar till att beskriva hur den nuvarande yrkeshögskolan kan utvecklas för att på bästa sätt kunna möta de utmaningar som arbetsmarknaden står inför. Yrkeshögskolan fungerar till stora delar väl, men behöver fortsätta att byggas ut för att kunna svara mot näringslivets behov. Arbetsmarknaden dras med svåra matchningsproblem, och därtill lider många bristyrken av att alltför få söker sig till dem.

Denna rapport innehåller ett antal förslag som är tänkta att förbättra förutsättningarna för yrkeshögskolan, genom att göra utbildningsformen mer flexibel och öka efterfrågan på utbildningarna. Ett antal exempel på förslag som förs fram är:

1. Det behövs en långsiktig politisk satsning på yrkeshögskolan. På tio års sikt bör yrkeshögskolans andel av den eftergymnasiala utbildningen fördubblas. Det skulle innebära en ökning från dagens cirka 30 000 platser till cirka 60 000 platser. Det är dock av yttersta vikt att en sådan utbyggnad sker med bibehållen kvalitet och i den takt som platserna kan fyllas. Yrkeshögskolan bör därmed byggas ut mer än den akademiska utbildningen.
2. Se över möjligheten att skapa olika kvoter för utbildningar med olika långsiktighet i fråga om näringslivets efterfrågan och behov. Kortsiktiga utbildningar som täcker tillfälliga behov bör omprövas relativt ofta, medan utbildningar till yrken med långvarig brist och som är svåra att ersätta med hjälp av teknisk utveckling, får fler kursstarter än de fem som tillåts i dag.
3. Det behövs större incitament för utbildningsanordnare att tillhandahålla kortare utbildningar. Framväxten av korta kurser bör främjas genom en höjd ersättning till utbildningsanordnarna för dessa kurser.
4. Inför ekonomiska incitament för att stimulera till ökad användning av validering vid ansökan till en yrkeshögskoleutbildning, för att på så sätt korta ner studietiden.
5. Möjliggör en enklare övergång mellan yrkeshögskolan och högskolan genom en utvecklad och tillitsbaserad validering på högskolan.
6. Gör särskilda rekryteringsinsatser för utbildningar inom branscher med stor arbetskraftsbrist och som har haft svårt att fylla samtliga utbildningsplatser. Detta genom att avsätta resurser för marknadsföring, som kan erhållas i förväg som ett riktat bidrag.
7. Finansieringen till resurskrävande utbildningar bör successivt stärkas genom att införa schablonbelopp som uppgår till minst den nivå som gäller för naturvetenskap och teknik på högskolan.

Hösten 2017 beslutade regeringen att bygga ut yrkeshögskolan med 14 000 platser på fem års sikt, en cirka 45-procentig ökning fram till år 2022. Rapportens slutsats är att det inte räcker för att yrkeshögskolan ska fylla sitt syfte – att förbättra matchningen på arbetsmarknaden genom att i ökad grad förse näringslivet med rätt utbildad arbetskraft. Därför menar Svenskt Näringsliv att antalet platser på tio års sikt bör fördubblas, dvs. gå från dagens cirka 30 000 platser till cirka 60 000 platser. Yrkeshögskolan behöver växa i förhållande till den akademiska utbildningen. Svenskt Näringsliv efterfrågar en långsiktig politisk satsning på yrkeshögskolan som sträcker sig minst tio år framåt.

1. Inledning

I takt med automatiseringens och digitaliseringens framfart uppstår en efterfrågan på helt nya varor och tjänster. Det ger upphov till en rad nya konsumtionsmönster och ställer ökade krav på företagens omställningsförmåga och innovationskraft.

I dag uppger en överväldigande majoritet av företag som försökt rekrytera att det har ”varit svårt att hitta medarbetare med rätt kompetens”, och andelen rekryteringsförsök som misslyckas har på bara några år stigit från 20 procent till 27 procent.¹ En anledning till detta är att den globala konkurrensen har hårdnat inom ett flertal sektorer, och detta innebär stora utmaningar för det svenska näringslivet framgent. Faktum är att kompetensbrist kan anses vara ett av de största hindren för näringslivets tillväxt.² Om ingenting görs för att stoppa utvecklingen riskerar Sveriges ekonomi att förlora i konkurrenskraft. Det kan få stora negativa konsekvenser för det svenska samhällets utveckling och välbefinnande under kommande decennier.

För att möta delar av dessa behov skapades yrkeshögskolan 2009. Sedan starten har över 70 000 personer inom drygt ett dussintal yrkesspecifika utbildningsområden examinerats.³ En lång rad yrkeskategorier har ökat i omfattning, tack vare yrkeshögskolans målmedvetna arbete med att förse arbetsmarknaden med eftersökt kompetens. Flera bedömare menar därmed att yrkeshögskolan, genom sin relativt höga examensfrekvens och stora andel studenter som snabbt kommer i arbete, hittills har varit en lyckad utbildningsform.

Trots sina framgångar tyder mycket på att yrkeshögskolan i dag inte är tillräckligt rustad för att möta de bestående utmaningar som arbetsmarknaden står inför. Yrkeshögskolan har inte tillräckligt snabbt kunnat anpassa utbildningsutbudet efter arbetsgivarnas mångskiftande och föränderliga kompetenskrav. Även för utbildningar som funnits under längre tid har utbudet av platser varit för litet inom flera viktiga områden. Det är oroväckande – inte minst eftersom arbetslösheten i vissa grupper, framför allt bland utrikes födda, är hög. Yrkeshögskolan behöver bättre möta arbetsmarknadens efterfrågan på utbildad arbetskraft. Därför är det viktigt att säkerställa att näringslivets utveckling och behov är styrande för utbildningens utbud och utformning, snarare än de arbetssökandes behov av sysselsättning eller att det råder hög arbetslöshet i någon region eller på en viss ort. Frågan är därmed vilka åtgärder som behöver vidtas.

Syftet med denna rapport är att närmare undersöka denna frågeställning. Rapporten belyser vilka aspekter av yrkeshögskolans nuvarande uppdrag som fungerar väl samt pekar på en rad utvecklingsområden som kräver översyn och förbättringar. Allt för att Sverige ska kunna möta såväl ändrade konjunkturlägen som stundande tekniskifften. Ambitionen är således inte att presentera färdiga reformförslag, utan att bidra till en konstruktiv och resultatnriktad dialog om hur yrkeshögskolan kan tillvarata den flora av värdefulla kompetenser som driver Sverige framåt.

¹ Nordström 2018, s.10

² Karlson 2017, s. 9 och s. 14

³ Mejl från Christer Carmegren, analytiker på MYH, 2018-04-20

2. Yrkeshögskolans framväxt och syfte

Yrkeshögskolan (YH) har i uppdrag att underlätta företagens kompetensförsörjning genom att erbjuda utbildningar i bristyrken inom vilka det finns goda möjligheter att få jobb. Arbetet leds av Myndigheten för yrkeshögskolan (MYH), som i huvudsak ska utföra följande uppgifter:⁴

- Fatta beslut om vilka utbildningar som får ingå i yrkeshögskolan.
- Fatta beslut om vilka utbildningsanordnare som ska beviljas statsbidrag eller särskilda medel.
- Analysera arbetsmarknadens behov av utbildningar.
- Utöva tillsyn.
- Granska utbildningarnas kvalitet.
- Framställa statistik.
- Främja utvecklingen och kvaliteten i utbildningarna.

Yrkeshögskolan har i dag cirka 30 000 årsplatser och knappt 50 000 studerande inom cirka 900 yrkesutbildningar. Utbildningarna ger antingen en yrkeshögskoleexamen eller en kvalificerad yrkeshögskoleexamen.⁵ En kvalificerad yrkeshögskoleexamen omfattar minst 400 yrkeshögskolepoäng och ställer krav på att minst en fjärdedel av utbildningen ska bestå av en praktisk del som kallas LIA – *Lärande i arbete*.⁶ En yrkeshögskoleexamen omfattar minst 200 yrkeshögskolepoäng. De flesta utbildningar är mellan ett och tre år långa. Samtliga är CSN-berättigade och bedrivs på eftergymnasial nivå.⁷

År 2017 fanns 220 utbildningsanordnare varav 128 var privata, 86 var kommunala, 5 var landsting och en var en statlig högskola.⁸ Samma år mottog Myndigheten för yrkeshögskolan 1 306 ansökningar om att få bedriva yrkeshögskoleutbildningar, varav drygt en fjärdedel beviljades.⁹

Myndigheten för yrkeshögskolan är även nationell samordningspunkt för EQF (European Qualifications Framework), som är ett ramverk för att beskriva och närmare definiera olika nivåer av kompetens.¹⁰ Den svenska motsvarigheten kallas SeQF (Sveriges referensram för kvalifikationer) och infördes genom ett regeringsbeslut 2015. Syftet med SeQF är att Myndigheten för yrkeshögskolan, i samråd med andra myndigheter, utbildningsanordnare och arbetslivets organisationer, ska ”synliggöra allt resultat av lärande oavsett hur det är förvärvat – formellt, icke-formellt och informellt. På så sätt blir det lättare att jämföra kvalifikationer från studier och

⁴ <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/>

⁵ <https://www.myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2018/GD-har-ordet-Expansion/>

⁶ <https://www.myh.se/For-dig-som-ar-vagledare/Yrkeshogskolan/Yrkeshogskoleexamen-och-kvalificerad-yrkeshogskoleexamen-/>

⁷ <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/>

⁸ <https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Utbildningsanordnare/>

⁹ <https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Ansokningar-om-att-fa-bedriva-YH-utbildningar-/>

¹⁰ <https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/SeQF/>

arbetsliv både nationellt och internationellt.”¹¹ SeQF-systemet har åtta nivåer, där nivå 1 representerar kvalifikationer på grundskolenivå och nivå 8 representerar kvalifikationer motsvarande en doktorsexamen.¹² Ungefär fyra femtedelar av de ansökningar som Myndigheten för yrkeshögskolan tar emot avser utbildningar där de examinerade uppbär en yrkeshögskoleexamen på SeQF-nivå 5.¹³ De utbildningar som ger en kvalificerad yrkeshögskoleexamen motsvarar SeQF-nivå 6, samma nivå som en kandidatexamen.¹⁴

2.1. Kort tillbakablick

Yrkeshögskolan inrättades som en utveckling av de kvalificerade yrkesutbildningar (KY) som upphörde att erbjudas år 2013. KY-utbildningarna hade införts på prov år 1996 under ledning av en organisationskommitté och var avsedda att förmedla ”fördjupade teoretiska och praktiska kunskaper som krävs för att självständigt och i arbetslag utföra kvalificerade arbetsuppgifter i ett modernt organiserat arbetsliv.”¹⁵ Vid regeringsskiftet 2006 menade den tillträdande regeringen att KY som utbildningsform (vilken hade införts reguljärt 2002) hade börjat spela ut sin roll. Riksdagens utbildningsutskott hade i ett betänkande redan ett par år tidigare föreslagit en översyn av yrkesutbildningarna med motiveringen att det var ”svårt att få ett helhetsgrepp över alla eftergymnasiala yrkesutbildningar som finns.”¹⁶ Kritiker menade att den övergripande ordningen med eftergymnasiala yrkesutbildningar saknade en tydlig ställning i utbildningssystemet, och den utredning som presenterades i januari 2007 pekade då på flera ytterligare svagheter i dåvarande eftergymnasiala system.¹⁷

Utredningens huvudsakliga rekommendation blev att upprätta ett ramverk som på ett bättre sätt än dåvarande system skulle kunna möta utmaningar med arbetsgivarnas stigande kompetenskrav, teknisk utveckling och demografiska förändringar. Samordningen av eftergymnasiala yrkesutbildningar skulle därmed bli bättre. Förslaget, som enligt utredningen ”skulle kunna benämnas Yrkeshögskolan” skulle lämpligen ”omfatta utbildningar som i dag finns inom kvalificerad yrkesutbildning, kommunal påbyggnadsutbildning, kompletterande utbildningar samt yrkesutbildningar inom folkhögskolan.”¹⁸ Uppgifter som rör finansiering, kvalitetssäkring och uppföljningar borde enligt utredningen samlas till en enskild myndighet snarare än att, som då var fallet, vara ansvarsområden som delades mellan Statens skolverk och Myndigheten för kvalificerad yrkesutbildning.

Utredningens rekommendationer gav upphov till en andra utredning (SOU 2008:29) med syftet att ”göra en analys av och lämna förslag till hur eftergymnasiala yrkesutbildningar ska sammanföras under ett gemensamt ramverk benämnt Yrkeshögskolan (dir. 2007:50)”.¹⁹ Hösten 2009 påbörjade den första kullen yrkeshögskolestudenter sina utbildningar.²⁰ I diagram 1 nedan syns hur antalet studenter utvecklats inom de båda utbildningsformerna.

¹¹ <http://www.folkbildningsradet.se/Folkhogskolor/sveriges-referensram-for-kvalifikationer/>

¹² <https://www.seqf.se/Sa-funkar-det/De-olika-nivaerna/>

¹³ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2017, s. 19

¹⁴ <https://www.seqf.se/Sa-funkar-det/De-olika-nivaerna/>

¹⁵ https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/kvalificerad-yrkesutbildning_GO01UbU14

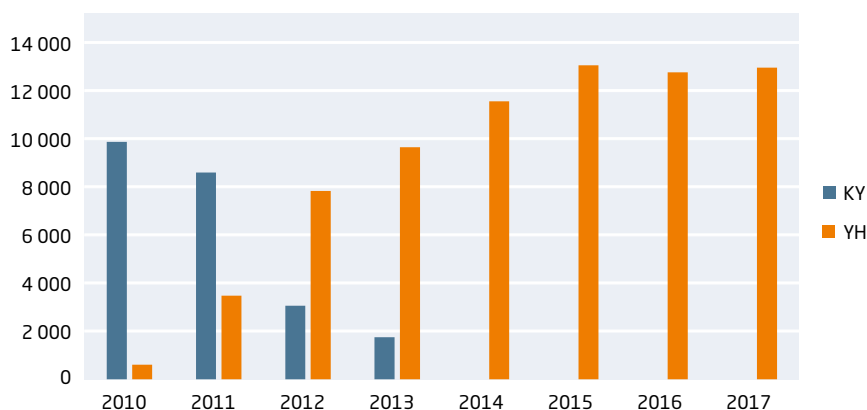
¹⁶ Utbildningsutskottets betänkande 2003/04:UBU8, https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/vuxenutbildning_GR01UBU8

¹⁷ <http://www.regeringen.se/rattsdokument/kommittedirektiv/2007/03/dir.-200750/>

¹⁸ <https://www.regeringen.se/49b71d/contentassets/2410cc1d9bbc4d6f852623c7c006b2fe/eftergymnasiala-yrkesutbildningar---beskrivning-problem-och-mojligheter-sou-2006115>

¹⁹ Ibid.

²⁰ https://www.scb.se/sv/_/Hitta-statistik/Artiklar/Examinerade-fran-yrkeshogskolan-Atta-av-tio-har-arbete-inom-ett-ar/

Diagram 1. Antal examinerade studenter²¹

Bland alla som studerar på eftergymnasial nivå i Sverige studerar 4,7 procent inom yrkeshögskolan. Det är en lägre andel än genomsnittet för alla EU-länder, som är cirka 7 procent. Skillnaden motsvarar ungefär 8 000 individer.²² Även länder som Kanada och Japan har en högre andel studenter i kortare, eftergymnasiala studier, än Sverige.²³ Det är emellertid svårt att göra exakta jämförelser mellan olika länder, eftersom likartade utbildningar kan ligga inom högskolan i vissa länder och inom yrkeshögskolan i andra länder. I Finland ligger exempelvis yrkeshögskoleutbildningar som en separat del inom högskolesystemet. Där utgör denna del en nästan lika stor andel som den så kallade universitetsutbildningen. Yrkeshögskolan i Finland inkluderar dock till exempel lärarutbildning.²⁴

2.2. Avgränsning till andra läroformer

Det svenska utbildningssystemet erbjuder en lång rad yrkesutbildningar i tillägg till de som tillhandahålls av yrkeshögskolan. I boken *Kompetenspusslet* (2017) presenterar Nils Karlson dem i följande grupper:²⁵

- gymnasiets yrkesprogram
- utbildning på högskolenivå
- kommunal vuxenutbildning
- yrkesvux
- folkbildning
- arbetsmarknadsutbildning
- yrkesintroduktionsanställning
- personalutbildning.

Gemensamt för ovanstående utbildningar är att de, helt eller delvis, syftar till att göra studenter mer anställningsbara genom att förmedla yrkesspecifika kunskaper och kompetenser. Som Karlson konstaterar är yrkesutbildningssystemet väldigt komplext. För enskilda arbetsgivare, föräldrar eller blivande studenter kan det vara svårt att förstå hur olika utbildningsformer förhåller sig till varandra, vilka förkunskaper de

²¹ Mejl från Christer Carmegren, analytiker vid Enheten för planering och uppföljning, MyH (2018-04-20).

²² Eurostat (Students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and field of education [educ_uae_enrt03])

²³ OECD, 2017. Education at a Glance 2017

²⁴ Statistikcentralen, https://www.stat.fi/til/opiskt/2016/opiskt_2016_2017-11-29_tau_001_sv.html

²⁵ Karlson 2017, s. 52–53

kräver och vilka dörrar till arbetslivet och vidareutbildning de kan öppna.²⁶ Vad som skiljer respektive förenar de olika programmen på yrkeshögskolan, gymnasieskolan och högskolan är därför särskilt viktigt att belysa.

2.2.1. Gymnasiets yrkesprogram

Gymnasieskolan har 12 nationella yrkesprogram vilka, sedan gymnasiereformen 2011 (Gy11), även går att läsa som lärlingsprogram. Alla elever som går ett yrkesprogram har rätt att läsa kurser som ger grundläggande högskolebehörighet.²⁷

Sedan slutet av 2000-talet har andelen nybörjare på gymnasieskolans yrkesprogram minskat. År 2017 började 24 procent av gymnasienybörjarna på ett yrkesprogram – en minskning från 35 procent år 2009.²⁸

Kurserna som bedrivs på yrkesprogrammen är innehållsmässigt i allt väsentligt desamma som kurserna på yrkesvux, men syftet med yrkesvux är att nå personer som saknar yrkesinriktad gymnasieutbildning eller som behöver komplettera sin gymnasieutbildning, och som är över 20 år.²⁹

2.2.2 Universitetens och högskolornas yrkesprogram

Sverige har cirka 50 högskolor, universitet och enskilda utbildningsanordnare vars huvudsakliga uppgift är att bedriva utbildning och forskning samt att ”verka för att forskningsresultat kommer till nytta.”³⁰ Universitet och högskolor är i de flesta fall självständiga myndigheter, därutöver finns ett antal så kallade enskilda utbildningsanordnare. Samtliga styrs av högskolelagen och högskoleförordningen och, vad gäller de statliga lärosätena, även av regleringsbrev. Universitetskanslersämbetet (UKÄ) har ett övergripande tillsynsansvar för deras verksamhet, vilket bland annat rör examensrättsprövningar och utvärderingar av utbildningar som ger yrkesexamina.

Höstterminen 2017 studerade cirka 150 000 studenter (44 procent av det totala antalet) på universitetens och högskolornas cirka 50 yrkesexamensprogram.³¹ De vanligaste utbildningarna var sådana som gav civilingenjörsexamen följt av de som gav sjuksköterskeexamen, högskoleingenjörsexamen och grundläraexamen.³²

Den huvudsakliga skillnaden mellan universitetens och högskolornas yrkesprogram och de utbildningar som återfinns på yrkeshögskolan är att de senare har ett tydligare, och lagstadgat, krav som stipulerar att utbildningarna ska ”präglas av såväl stark arbetslivsanknytning som teoretisk förankring” och att de ska ”utvecklas och bedrivas i samverkan mellan arbetsliv och utbildningsanordnare”.³³

²⁶ Karlson 2017, s. 56

²⁷ <https://www.skolverket.se/fran-skola-till-arbetsliv/yrkesutbildningar/gymnasieskola/yrkesprogram-1.196818>

²⁸ <https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik>

²⁹ Se exempelvis <http://www.varmdo.se/utbildningochbarnomsorg/vuxenutbildning.4.78136d0414d956f03943bb11.html>

³⁰ <http://www.uka.se/fakta-om-hogskolan/universitet-och-hogskolor.html>

³¹ <http://www.uka.se/statistik--analys/statistikdatabas-hogskolan-i-siffror/statistikomrade.html?statq=https://statistik-api.uka.se/api/totals/26>

³² *Ibid.*

³³ SFS nr 2009:128 4 § 3–4 st.

Högskolorna ska enligt regleringsbrev anpassa utbudet av utbildningar utifrån arbetslivets behov och studenternas efterfrågan. I betänkandet Högre utbildning under tjugo år (SOU 2015:71) konstateras dock att arbetslivet har ett litet inflytande över lärosätens dimensionering av utbildningen. För de utbildningar inom högskolan som leder till yrkesexamen finns därutöver specifika kunskaps- och färdighetsmål som knyter an till arbetslivets krav. Men där specificeras inte formerna för detta tydligt, annat än att vissa utbildningar ska innehålla praktik.³⁴

2.2.3 Finansiering och dimensionering av yrkeshögskoleutbildning, högskolor och universitet

Den genomsnittliga statliga finansieringen av utbildning är mer generös för utbildning inom högskolor och universitet än för yrkeshögskoleutbildning, sett till statens kostnader per studieplats. Därutöver utgör yrkeshögskolan fortfarande en begränsad del (knappt 7 procent) av statens totala finansiering av högskole- och yrkeshögskoleutbildning. Ersättningarna för de olika utbildningarna tar dock inte hänsyn till andra aktörers finansiering. För yrkeshögskolan kan företag och branscher gå in med resurser i form av tid för lärare, praktikplatser, utrustning och lokaler. Den reella kostnaden för vissa yrkeshögskoleplatser kan därför vara högre än ersättningen.³⁵

De tillägg som kan sökas för yrkeshögskoleutbildningar med högre kostnader (såväl genom schablonbelopp som särskilda motiveringar och kostnadsberäkningar) underlättar, men gör ändå inte att full kostnadstäckning alltid kan uppnås.³⁶ Eftersom yrkeshögskolan till sin natur är mer tillfällig, är det svårare än inom högskolan att finansiera de stora investeringar som krävs för utbildningen. Det beror bland annat på att det är svårare att ha samma långa avskrivningstider på lokaler och inventarier som universitet och högskolor kan ha, eftersom utbildningarna inte kan garanteras medel lika länge. Detta blir särskilt kännbart i glest befolkade delar av landet, där det finns färre alternativa användningsområden av exempelvis lokaler och anpassad utrustning. Vidare är ersättningen generellt lägre även för resurskrävande utbildningar som uppfyller alla schablon tillägg (81 000 kronor per plats) än ersättningen till utbildningar i naturvetenskap och teknik inom högskolan (100 216 kronor per plats).³⁷

Utöver detta har ingen nivåjustering av schablonerna gjorts sedan 2014. Myndigheten för yrkeshögskolan har genomfört två nivåhöjningar sedan 2009: en i ansökningsomgång 2010 och en i ansökningsomgång 2014.³⁸ Branscher och utbildningsföretag ser problem med att nivån inte justeras mer regelbundet och tätare. Detta då kostnaderna för utbildningsanordnarna stiger kontinuerligt, till exempel genom höjda lokalhyror, ökade lönenivåer och dyrare utrustning.

³⁴ <http://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4ca6/1487841875687/rapport-2015-04-22-dimensionering-hogre-utbildning.pdf> s. 5

³⁵ Myndigheten för yrkeshögskolan, Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning 2018 samt regleringsbrev till universitet och högskolor för 2018.

³⁶ Ibid.

³⁷ Beräknat på full ersättning för en helårsstudent (54 367 kr) och en helårsprestation (45 849 kr) enligt regleringsbrev till landets lärosäten för 2018.

³⁸ Mejl från Margareta Landh, utredare på MYH, 2018-10-16.

Tabell 1. Finansiering av yrkeshögskoleutbildning samt utbildning på grundnivå och avancerad nivå vid universitet och högskolor.³⁹

	Yrkeshögskola	Högskola
Antal helårsstudieplatser	28 400	282 259
Total statlig finansiering	1,8 mdkr	24,8 mdkr
Genomsnittlig finansiering per helårsplats	63 800 kr	79 500 kr
Ersättningsmodell	<p>Utbildningsanordnare kan ansöka om en schablonersättning om 54 000 kronor per studieplats och år.</p> <p>Därutöver kan utbildningsanordnare ansöka om tillägg för exempelvis dyr utrustning, materialkostnader etc. upp till en total ersättning om 81 000 kronor per studieplats och år enligt färdiga schabloner. Anordnare kan därutöver med särskild motivering ansöka om ytterligare medel per plats.</p> <p>Dessutom tillkommer medfinansiering från berörda branscher och företag.</p> <p>I ansökan ska en kostnadsberäkning för utbildningen lämnas.</p>	<p>Lärosätena ersätts med standardiserade belopp för helårsstudent (HÅS) och helårsprestation (HÅP). En helårsstudent är en student som är registrerad för heltidsstudier under ett kalenderår (60 högskolepoäng), eller flera studenter vars utbildningar av mindre omfattning tillsammans utgör 60 högskolepoäng. En helårsprestation är 60 avklarade högskolepoäng.</p> <p>Ersättningarna för både HÅS och HÅP varierar mellan ämnesområdena.</p> <p>Lägst ersättning får humaniora och samhällsvetenskap, som ersätts med 31 884 (HÅS) + 20 777 (HÅP) = 52 661 kronor/år.</p> <p>Högst ersättning får opera med 316 747 (HÅS) + 189 481 (HÅP) = 506 228 kronor/år.</p> <p>Respektive lärosäte har ett takbelopp för ersättningen från staten över vilket ingen ersättning ges oavsett hur många som studerar vid lärosätet.</p>

³⁹ Myndigheten för yrkeshögskolan, Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning 2018 samt regleringsbrev till universitet och högskolor för 2018.

3. Arbetsmarknadens utveckling och utmaningar

Ett av den svenska arbetsmarknadens mest utmärkande kännetecken är att den alltfjänt präglas av dålig matchning. Å ena sidan är arbetslösheten relativt hög i jämförelse med andra länder: 6,6 procent. Det kan jämföras med OECD-snittet på 5,5 procent och med en ännu lägre arbetslöshet i våra grannländer Danmark och Norge på 5,4 respektive 4,0 procent.⁴⁰ Å andra sidan uppger sju av tio företag som försökt att rekrytera att det ”varit svårt att hitta medarbetare med rätt kompetens”, och andelen rekryteringsförsök som misslyckas har på kort tid stigit från cirka en femtedel till en fjärdedel.⁴¹

Faktum är att det råder kompetensbrist inom i stort sett alla branscher i Sverige och att kompetensbrist är det största tillväxthindret för många företag.⁴² Att många medborgare förgäves söker arbete samtidigt som många arbetsgivare förgäves söker arbetstagare att rekrytera tyder på en dysfunktionell arbetsmarknad.

Mycket pekar dessutom på att en stor andel av de befintliga arbetstagarna har yrken som inte är i paritet med deras kompetensnivåer. Enligt Karlson är endast omkring 40 procent av arbetstagarna på svensk arbetsmarknad rätt matchade vad gäller utbildningens längd, medan drygt hälften är överutbildade och en knapp tiondel är underutbildade.⁴³

En av orsakerna till den bristande matchningen är den relativt låga utbildningspremien. I Sverige leder universitets- och högskolestudier endast till 25 procent högre lön. Det är lägst i hela OECD, där genomsnittet är 60 procent högre lön.⁴⁴ En konsekvens av en sådan sammanpressad lönestruktur mellan relativt låg- och högutbildade är minskade incitament att välja de krävande utbildningar som ofta är nödvändiga för att nå kvalificerade befattningar.

Samtidigt har Sverige knappast vid något tillfälle i sin historia haft en så högutbildad befolkning som i dag. I sin bok *Högskola i otakt* konstaterar Johan Eklund och Lars Pettersson att matchningsproblemet främst bottenar i det faktum att för lite utbildning bedrivs med arbetslivets behov och intressen i åtanke. Det finns enligt författarna en påtaglig risk för att utbildning i Sverige betraktas som konsumtion istället för, som i många andra länder, som en investering med potential att bidra till högre inkomster.⁴⁵

Författarna drar slutsatsen att den svenska befolkningen i hög grad är ”felutbildad”. Detta riskerar att få negativa konsekvenser för arbetsmarknaden på längre sikt, inte minst med tanke på att den demografiska utvecklingen ställer ökade krav på många av de sektorer i samhället som redan i dag upplever allvarlig brist på utbildad arbetskraft.

⁴⁰ <https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>

⁴¹ Nordström 2018

⁴² Karlson 2017, s. 17

⁴³ Karlson 2017, s. 17

⁴⁴ Mogren 2017

⁴⁵ <http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/hoegskola-i-otakt-2141633>

I takt med att allt fler lever allt längre kommer exempelvis vården att kräva ett ökat och någorlunda förutsägbart inflöde av utbildad sjukvårdspersonal. Redan 2016 rapporterades att över 1 500 vårdplatser hålls stängda på sjukhus runt om i landet – ett problem som till stor del kan härledas till en tydlig brist på personal.⁴⁶ Eftersom SCB lyfter fram vårdpersonal som ett av de områden med störst arbetskraftsbrist framöver, tyder mycket på att dessa problem riskerar att förvärras om inte mer görs för att förbättra utbildningsinsatserna inom vården och de sektorer som står inför liknande problem.⁴⁷

Detta är ett av flera exempel på en bestående utmaning i en existerande bransch som yrkeshögskolan kan bidra till att lösa (exempelvis genom att satsa på fler utbildningsplatser för specialistundersköterskor). I kommande avsnitt ges några rekommendationer på hur det skulle kunna gå till.

Men hur ser det ut i branscher som ännu inte existerar; vilken roll bör utbildningsväsendet spela för att möta den utvecklingen?

3.1 Digitaliseringens påverkan på jobben

Effekten av digitalisering och automatisering på arbetsmarknaden diskuteras allt mer. Det råder stor oenighet kring vad dessa trender har för inverkan på utbudet och efterfrågan på vissa typer av kompetenser, men ganska säkert är att de kommer att fortsätta att ge upphov till nya varor och tjänster med potential att få minst lika stort genomslag som exempelvis mobiltelefonen och sociala medier.

Vissa menar att den ökade skalbarhet och de fallande transaktionskostnader som möjliggörs genom digitaliseringen innebär historiskt svåra utmaningar för framtida möjligheter att komma i arbete.⁴⁸ Mänskliga förmågor, kompetenser och begåvningar går – i teorin, om än hittills inte i praktiken – att beskriva som algoritmer. Att algoritmer på kort tid utvecklats för att vinna över de främsta mästarerna i schack, för att känna igen ansikten, översätta språk och ge juridisk rådgivning tyder på att utvecklingen går mycket snabbt. Enligt professor Yuval Noah Harari finns inget som tyder på att algoritmer som kan göra i stort sett allting bättre än oss människor inte kommer att kunna utvecklas.⁴⁹ Frågan är vad som då händer med det vi i dag kallar arbetsmarknad.

Frågan är dock om den typ av universella algoritmer som kan skapa en generell artificiell intelligens ligger alltför långt in i framtiden för att förtjäna någon större uppmärksamhet.⁵⁰ Teknikskiften har tidigare i historien ofta lett till en process av kreativ förstörelse genom vilken helt nya yrkeskategorier vuxit fram; människan kanske alltid kommer att ha en komparativ fördel jämfört med datorer och robotar som kan förhöja värdet på de varor och tjänster som produceras.

Därmed inte sagt att förestående teknikskiften kommer att ske friktionsfritt. En lång rad yrkeskategorier riskerar att bli i det närmaste obsoleta. Redan år 2030 väntas exempelvis 20 procent av de befintliga jobben i Storbritannien ha försvunnit, enligt

⁴⁶ <https://www.svt.se/nyheter/inrikes/grafik-sa-manga-stangda-platser-har-de-storsta-sjukhusen>

⁴⁷ SCB, *Trender och prognoser 2017*

⁴⁸ Se exempelvis, *Vartannat jobb Automatiseras inom 20 år* från Stiftelsen för strategisk forskning

⁴⁹ Harari 2017

⁵⁰ Roine skriver exempelvis följande: ”Sett över lång tid är det svårt att se att de förändringar som nu sker skulle ha dramatiskt mer omvälvande effekter på samhället än framstegen som gjorts de senaste 200 åren (elektrifiering, sanitet, motorteknik, medicinska framsteg etc.)” Roine 2016, s. 33

en studie gjord av McKinsey Global Institute.⁵¹ Det är yrken som kassör, registrator och sömmerska, som innehåller moment som redan i dag går att automatisera. Andra yrken, däribland förskollärare, tandläkare och arkeolog, är betydligt svårare att förstå en dator att utföra tillräckligt väl och förväntas därför finnas kvar betydligt längre.⁵²

Osäkerheten kring utvecklingen gör att näringslivet får allt svårare att definiera och förutse kommande kompetensbehov.⁵³ Det ökar behovet av samverkan och tätare dialog med näringslivet och ställer högre krav på en yrkeshögskola som snabbt kan ställa om för att tillgodose företagets skiftande efterfrågan på olika typer av kompetenser.

3.2 Nuvarande och prognosticerade bristyrken

Av ovan förda resonemang är det lätt att få uppfattningen att det främst är jobb inom den växande it-sektorn som det råder brist på. Det är långt ifrån en rättvisande bild. Arbetsförmedlingen gör två gånger årligen en kartläggning över nuvarande och kommande bristyrken i Sverige – *Var finns jobben?* Den senaste rapporten visar att det råder störst brist på personal inom exempelvis följande yrken:⁵⁴

- betongarbetare
- förskollärare
- kockar och kallsköttor
- mjukvaru- och systemutvecklare
- sjuksköterskor (inom allmän såväl som inom akut hälso- och sjukvård)
- systemanalytiker och it-arkitekter.

Förutom dessa råder det i dag även stor brist inom en lång rad andra yrkeskategorier såsom anläggningsarbetare, kyl- och värmepumpstekniker, civilingenjörer och golvläggare.

Dessa bristyrken överensstämmer väl med de typer av kompetens som arbetsgivarna i olika undersökningar efterfrågar mest. Enligt Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät för 2018 har företag inom sektorerna bygg och installation, transport samt industri haft allra svårast att rekrytera det senaste året, och det gäller yrken som bland annat anläggningsarbetare, mekaniker och produktionstekniker.⁵⁵ Av enkäten framgår även att bristen på arbetskraft är stor inom besöksnäringen och inom it- och telekomföretagen samt att rekryteringsbehovet generellt har ökat i hela Sverige.

På fem års sikt väntas bristen på arbetskraft vara särskilt stor inom många yrken som ställer krav på eftergymnasial utbildning eller gymnasial utbildning med tydlig yrkesinriktning. Dessa inkluderar enligt Arbetsförmedlingens prognos exempelvis lärare, ingenjörer, undersköterskor och flertalet byggyrken.⁵⁶

⁵¹ <http://www.bbc.com/news/world-us-canada-42170100>

⁵² Roine 2017, s. 33

⁵³ Mogren 2017, s.12

⁵⁴ Arbetsförmedlingen, 2018. *Var finns jobben? Bedömning för 2018 och på fem års sikt.*

⁵⁵ Nordström 2018, s. 4

⁵⁶ Ahlberg et. al. 2018, s. 36

4. Morgondagens yrkeshögskola

För att möta utmaningarna som en alltmer föränderlig arbetsmarknad ställer på svenskt näringslivs motståndskraft och vitalitet, och för att motverka uppkomsten av bristyrken, har Myndigheten för yrkeshögskolan nyligen fått ett utökat ansvar. Regeringen aviserade hösten 2017 att den avsåg att öka antalet utbildningsplatser med cirka 45 procent (motsvarande 14 000 platser)⁵⁷ fram till 2022. Det är den största utbyggnaden av yrkeshögskolan sedan starten 2009.⁵⁸

Utöver detta har yrkeshögskolan på senare tid fått möjlighet att bevilja fler utbildningsomgångar per utbildning och år. Tidigare beviljade Myndigheten för yrkeshögskola högst två omgångar årligen; nu är det möjligt att öka kontinuiteten genom att bevilja fem. Dessutom har myndigheten sedan våren 2017 möjlighet att bevilja enstaka kurser i de fall det finns tomma platser på en utbildning. Vid årsskiftet 2017/2018 hade 259 anmälningar om enstaka kurser lämnats in till Myndigheten för yrkeshögskolan inom ramen för 54 utbildningar.⁵⁹

Att yrkeshögskolan har expanderat tyder på att det finns ett brett stöd för verksamheten och en stark tilltro till dess förmåga att möta arbetsmarknadens behov. Ett år efter examen hade hela 93 procent av de utexaminerade studenterna ett arbete, vilket är den högsta siffra som uppmätts sedan yrkeshögskolan infördes.⁶⁰ En utbildning på yrkeshögskolan är därmed nästan en garanti för att hitta arbete efter examen.⁶¹ Av de som kommit i arbete uppger den absoluta merparten (68 procent) att deras arbete helt eller till största delen överensstämmer med utbildningen. Även det är en påtaglig ökning sedan yrkeshögskolan infördes.⁶²

Forskning visar dessutom att de examinerades produktivitet är god i jämförelse med examinerade från andra typer av utbildningar. Exempelvis finner Henrik Malm Lindberg, arbetsmarknadsforskare på forskningsinstitutet Ratio, att ”personer som genomgått en tvåårig YH/KY-utbildning är minst lika produktiva som sina högskoleutbildade kollegor, i synnerhet dem med två- och treåriga yrkesinriktade högskoleutbildningar.”⁶³

Såväl arbetslivsrepresentanter som studenter är nöjda med utbildningsformen. Nio av tio arbetslivsrepresentanter som är aktiva i yrkeshögskolan uppger att utbildningarna ger tillräcklig kompetens⁶⁴, och åtta av tio studenter anser att lärarnas förmåga att förmedla kunskap är bra eller mycket bra.⁶⁵

⁵⁷ Om man inte ser till antalet platser, utan till antalet studerande, är detta en ökning från cirka 50 000 till 70 000.

⁵⁸ <http://www.regeringen.se/artiklar/2017/09/satsningar-inom-utbildningsdepartementets-ansvarsomraden-i-budgetpropositionen-for-2018/>

⁵⁹ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. Årsredovisning 2017, s. 19

⁶⁰ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. Årsredovisning 2017, s. 28

⁶¹ Det är emellertid värt att påpeka att andelen examinerade som kommer i arbete varierar mellan olika län och olika typer av utbildningar. År 2017 kom 88 procent av de som hade studerat i Värmland och 84 procent av de som hade gått utbildningar inom film- och tv-produktion i arbete. Läs mer på: <https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Sysselsattning-efter-examen/>

⁶² Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. Årsredovisning 2017, s. 28

⁶³ Herrström et. al. 2016, s. 3

⁶⁴ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. Årsredovisning 2017, s.10

⁶⁵ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. *Statistik i Blickfånget – Examinerade från utbildningar inom yrkeshögskolan 2016*, s. 3

Samtidigt har Sverige en i vissa avseenden dysfunktionell arbetsmarknad som kännetecknas av bristande matchning. Matchningsproblemet har naturligtvis en negativ inverkan på den ekonomiska tillväxten. Av Svenskt Näringslivs rekryteringsenkät för 2018 framgår att rekryteringssvårigheter har förhindrat en planerad expansion för vart tredje företag. Dessutom har fyra av tio företag fått minskad försäljning eller tvingats tacka nej till uppdrag till följd av problemen med att rekrytera medarbetare.⁶⁶

Flera aktörer har ett ansvar att säkerställa en välfungerande allokering av kompetens. Individer förväntas anstränga sig genom att aktivt söka de karriärmöjligheter som arbetsmarknaden erbjuder. Företag förväntas kunna definiera den typ av kompetens som efterfrågas och använda olika typer av kommunikationskanaler för att uppmärksamma att de är i behov av att nyanställa. Slutligen har regering och riksdag en roll att spela genom att föra en utbildningspolitik som underlättar för arbetsgivare och arbetstagare att finna varandra. Denna trepartssamverkan är inte bara viktig för att stärka företagens konkurrenskraft; den spelar även en roll i att upprätthålla samhällets sociala strukturer, eftersom arbetslöshet (och utanförskapet det kan medföra) riskerar att skapa en rad olika bekymmer på individ- och familjenivå.

Tidigare utbildningssatsningar har därmed inte uppnått sitt syfte. Det svenska utbildningssystemet har genomgått stora förändringar de senaste decennierna, genom exempelvis kunskapslyft, utbyggd yrkeshögskola och kraftigt utbyggd högre utbildning.⁶⁷ Trots dessa omfattande satsningar, och trots att befolkningens utbildningsnivå höjts, är kompetensbristen alltså en utmaning inom ett flertal branscher.

På frågan hur svårt eller lätt det varit att rekrytera medarbetare med yrkeshögskola eller eftergymnasial yrkesutbildning svarar 32 procent av företagen att det varit mycket svårt och ytterligare 42 procent svarar ganska svårt. Mycket tyder dessutom på att den kompetensnivå som yrkeshögskolan erbjuder är särskilt eftertraktad. Förutom medarbetare med forskarutbildning är yrkeshögskola eller eftergymnasial yrkesutbildning därmed den kategori medarbetare som enligt företagen själva är allra svårast att rekrytera.

Yrkeshögskoleutbildningarna är alltså efterfrågade och fungerar relativt väl. Samtidigt är behovet inte tillgodosett, och utbildningsformen behöver fortsätta att utvecklas. Svenskt Näringsliv efterfrågar därför en långsiktig politisk satsning på yrkeshögskolan som sträcker sig minst tio år framåt. I arbetet med denna rapport har ett antal intervjuer gjorts med representanter från bland annat näringslivet, Myndigheten för yrkeshögskolan och forskningen. Utifrån dessa har Svenskt Näringsliv identifierat ett antal prioriterade utmaningar, men också vägar framåt. I det här kapitlet beskrivs dessa.

4.1 Ett flexibelt system

De utbildningar som i dag tillhandahålls inom yrkeshögskolan är i för stor utsträckning lika i sin form för att passa morgondagens arbetsmarknad. De flesta utbildningar är tvååriga, går i helfart på dagtid och kräver fysisk närvaro.⁶⁸ Det riskerar att minska möjligheten för många, inte minst yrkesverksamma, att studera. Rörligheten på svensk arbetsmarknad är omtalat låg, och det är svårt för personer att byta yrke mitt i livet, såvida de inte är arbetslösa. Därför behöver möjligheten att studera vid sidan av ett ordinarie arbete bli större. Myndigheten för yrkeshögskolan har aviserat att antalet platser i distansform ska öka med 4 000 årsplatser⁶⁹.

⁶⁶ Nordström 2018

⁶⁷ Karlson 2017, s. 14

⁶⁸ 2017 var andelen distansplatser på yrkeshögskolan 22 procent.

⁶⁹ <https://www.myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2018/GD-har-ordet-Expansion/>

Distansutbildning är ett bra sätt att möjliggöra för fler att läsa på yrkeshögskolan oberoende av var i landet individen bor. Bedrivs utbildningen dessutom på halvfart eller kvartsfart går det i större utsträckning att kombinera arbete och studier. Ett ökat antal distansutbildningar resulterar därmed i att bredda målgruppen för yrkeshögskolan. Men det bör finnas fler sätt att öka flexibiliteten.

Ett sätt är att satsa på en ny infrastruktur av digitala moduler. Olika typer av digitala moduler används redan i dag men bör kunna utnyttjas i större omfattning. Tack vare den digitala utvecklingen kommer allt fler arbetsmoment att kunna simuleras. Det kommer medföra att yrkeskunnande kan upprätthållas och utvecklas på ett enklare sätt.

Den stora fördelen med den här typen av digitala verktyg är att den inte nödvändigtvis ställer krav på att studenterna närvarar i ett fysiskt klassrum. I många fall räcker det att studenterna har tillgång till en dator eller till exempel virtual reality-glasögon för att de på ett tillförlitligt sätt ska kunna tillgodogöra sig den typ av kunskap som krävs för olika moment.

Initialt kommer den digitala infrastrukturen att vara kostsam att ta fram. När den väl är på plats kan utbildningsanordnare dock utveckla de digitala verktyg som krävs för att erbjuda sina utbildningar till en förhållandevis låg marginalkostnad.

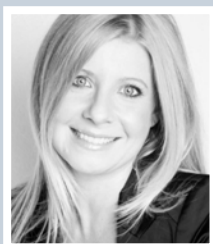
Den här typen av utbildningar är ännu i sin linda, men redan i dag finns olika online-universitet som framgångsrikt erbjuder så kallade mooc-kurser (Massive Online Open Courses). Ett exempel som Mogren nämner är edX, som är en plattform ”gemensamt utvecklad av Harvard och MIT, där universitet från hela världen – flera av världens bästa skolor – ger alla tillgång till onlinekurser från deras utbildningsutbud.”⁷⁰ Dessa utbildningar är företrädevis teoretiska, men i takt med digitaliseringen kommer det sannolikt att bli möjligt att simulera alltmer avancerade, och fysiskt krävande, moment inom exempelvis hantverksyrken.

Ett annat sätt att öka flexibiliteten och öka möjligheten för fler att studera vore att främja tillväxten av korta kurser. För att åstadkomma det behöver incitamenten öka för utbildningsanordnarna att ta fram dessa kurser. Administrationen per studerande i form av rekrytering, antagning, hantering av eventuella avbrott samt rekvisering av medel är ofta lika omfattande för kurser som för program, men den totala ersättningen är av förklarliga skäl betydligt lägre eftersom kurserna är kortare än programmen. De administrativa uppgifterna gör att det därför blir dyrare per yrkeshögskolepoäng för utbildningsanordnare att erbjuda kortare kurser än vad som är fallet med programmen. Detta påminner om situationen för högskolesektorn, där vi sett en minskning av andelen enstaka kurser. Det har bland annat berott på att högskolans ersättnings-system missgynnat enstaka kurser.⁷¹

Ett relaterat problem är att utbildningsanordnare endast får fem (och oftast färre) starter beviljade, oavsett hur långsiktigt behovet kan tänkas vara. Därefter behöver anordnarna ansöka igen och få kompetensbehovet prövat. Det är en omfattande process att söka tillstånd, och eftersom utbildningarna inte kan garanteras på sikt ges utbildningarna med relativt kort framförhållning. Det försvårar rekryteringen av studenter.

⁷⁰ Mogren 2017, s. 40

⁷¹ SOU 2015:70 Högre utbildning under 20 år.

Lena Bergengren

Area director human resources – Nordics, Radisson Hotel Group

Det råder inga tvivel om att framtidens utbildning, oavsett utbildningsform, behöver vara anpassad efter omvärldens utmaningar. För att lösa framtidens kompetensförsörjning och möta de utmaningar som branschen står inför krävs mängder av insatser inom olika utbildningsformer. Här ser vi att yrkeshögskolan, med sitt upplägg där de utvecklar utbildningar baserade på arbetsmarknadens behov, är en viktig aktör.

Yrkeshögskolan är redan en del av lösningen och bör ses som en förebild när det svenska utbildningssystemet ska anpassas till en alltmer föränderlig arbetsmarknad. Att ha ett nära samarbete med företag och arbetsliv är ett stort plus och en framgångsfaktor. På så sätt skapas utbildningarna utifrån ett verkligt behov, och utbildningarna som erbjuds leder till arbete i framtiden.

Vi ser och tror att utbildningar där vår bransch och näringslivet fått ett stort inflytande och där det finns en tydlig koppling till praktik alltid kommer vara ett vinnande koncept. Om kvaliteten inte är tillräckligt hög så kan de studerande framföra detta och ge feedback under utbildningen, vilket innebär att man direkt kan se över innehållet på ett konstruktivt sätt.

Om man tittar på vårt företag, Radisson Hotel Group, har vi varje år ambitiösa studerande som gör sin LIA hos oss. Praktikperioderna på Hotel Management ger vårt företag möjlighet att profilera sig som en potentiell framtida arbetsplats. Sammanfattat kan man säga att yrkeshögskolan ger oss möjlighet att påverka, utbilda, diskutera lösningar och samverka för att tillsammans skapa framtida branschstjärnor.

För att öka flexibiliteten föreslås följande:

1. En ökad satsning på utbildning i digitala moduler.
2. Främja framväxten av kortare utbildningar genom höjd ersättning till utbildningsanordnarna.
3. Finansieringen till resurskrävande utbildningar bör successivt stärkas genom att införa schablonbelopp som uppgår till minst den nivå som gäller för naturvetenskap och teknik på högskolan.
4. Myndigheten för yrkeshögskola bör med tätare regelbundenhet än i dag genomföra nivåhöjningar av schablonbeloppen för utbildningarna, för att på så sätt kompensera för ökade kostnader.
5. Se över möjligheten att skapa olika kvoter för utbildningar med olika långsiktighet i fråga om näringslivets efterfrågan och behov. Kortsiktiga utbildningar som täcker tillfälliga behov eller svarar mot trender kan omprövas relativt ofta, medan utbildningar till yrken som haft brist under lång tid och som är svåra att ersätta med hjälp av teknisk utveckling får godkänt för fler kursstarter än de fem som får ges i dag.

4.2 Ökad attraktivitet

I dag används validering i allt för liten utsträckning vid ansökan till en yrkeshögskoleutbildning, för att på så sätt korta ner utbildningstiden. Om fler skulle valideras bidrar det till en ökad genomströmning och minskade utbildningskostnader för individen. För att åstadkomma en förändring måste ekonomiska incitament införas för att få utbildningsanordnarna att jobba med validering.

Poäng från yrkeshögskolestudier är svåra att konvertera till högskolepoäng, exempelvis genom validering eller genom att högskolan erbjuder påbyggnad efter yrkeshögskolestudier. Det skapar inläsningseffekter för den som vill fortsätta med akademiska studier, vilket riskerar att få en hämmande effekt på efterfrågan av yrkeshögskolestudier – inte minst bland studiemotiverade personer.

Avgränsningen gentemot akademiska studier speglar också den lägre statusen för yrkeshögskolan. I dag ligger ett flertal studieprogram som ger yrkesexamen inom högskolan, såsom studier för skogsmästarexamen, sjökaptensexamen, biomedicinsk analytikerexamen och tandhygienistexamen. Det är inte givet att det är den bästa lösningen att dessa ligger kvar inom högskolan.

Därtill har studerande på yrkeshögskolan på ett par olika sätt tuffare förutsättningar att bedriva sina studier än studenter på högskolan. Dels kan det vara betydligt svårare för yrkeshögskolestudenter att få en studentbostad, dels är CSN:s krav på studieresultat betydligt högre för yrkeshögskolestudenter än för studenter på högskolor och universitet.⁷²

Gymnasiets yrkesprogram har svårt att rekrytera och ger inte alltid de förkunskaper som krävs för yrkeshögskoleutbildning. Detta påpekades av regeringens särskilda utredare redan 2015 i slutbetänkandet av Yrkesprogramsutredningen: *”flera av de program och inriktningar i gymnasieskolan som leder fram till yrken där det råder brist på arbetskraft har svårt att rekrytera elever. Det innebär att antalet behöriga sökande till yrkeshögskolans eftergymnasiala utbildningar som bygger på dessa utbildningar minskar när allt fler utbildningsanordnare ställer krav på särskilda förkunskaper från ett visst program i gymnasieskolan.”*⁷³ Det är oroväckande, och för att komma till rätta med problemet krävs troligtvis en bättre samverkan mellan gymnasiet och yrkeshögskolan, liksom mellan gymnasiet och näringslivet. Införande av behörighetsgivande utbildningar inom yrkeshögskolan är ett försök att hantera det låga antalet sökande och kunna bistå personer med en teoretisk bakgrund att läsa en yrkeshögskoleutbildning. En risk är dock att det uppstår gränsdragningsfrågor mellan vad som är yrkeshögskolans respektive yrkesvux ansvar kring detta.

Sammantaget riskerar ovanstående faktorer att dämpa efterfrågan på yrkeshögskolestudier. En utblick visar att i Tyskland är kvoten mellan yrkeshögskolestudenter och akademiska studenter 1:4 och i Finland 1:12; i Sverige är kvoten 1:23 (2016).⁷⁴ Det finns inget som talar för att den svenska fördelningen är optimal.

⁷² https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/studiemedel/studierresultat.html#expand:svid10_3bc72e5c15cce36b423ec0d

⁷³ Zweigbergk 2015

⁷⁴ Eurostat (Pupils and students enrolled by education level, sex, type of institution and intensity of participation [educ_uoe_enra01]).

Carl-Johan Westas

**Branch manager
European logistics,
Dascher Sweden AB
Göteborg**

Yrkehögskolan har spelat en mycket stor roll för vår kompetensförsörjning. Yrkehögskolan tillhandahåller en ny generation av speditörer med en specifik kompetens som unga inte kan få någon annanstans - vare sig inom gymnasieutbildningen eller högskoleutbildningen. Unga som går ut gymnasiet behöver vi lära upp på nytt, eftersom kunskapen kring logistik- och transportbranschen inte finns i läroplanen. Men det är heller inte något som vi efterfrågar, eftersom kunskaperna är så pass nischade till just denna bransch. De som läser logistikutbildningen på högskolan på till exempel Chalmers eller Handels-högskolan får dock en avancerad kandidatexamen och förväntar sig något helt annat i arbetslivet efter avslutad examen.

Det finns ingen utbildning som bidrar till vår kompetensförsörjning så som yrkehögskoleutbildningarna. Vår erfarenhet är att varje LIA-praktikant som vi har fått från yrkehögskolan har vi också anställt. Det är ett så pass stort underskott på speditörer i dag att det blir en nackdel för samhället på många sätt. Speditörer är viktiga resurser för svenska transportföretag, så det blir en huggsexa.

Yrkehögskolan är viktig i dag och kommer bli än viktigare i framtiden. Många speditörer går i pension och vi måste få in en ny generation speditörer. Om vi fick göra en önskelista skulle vi vilja se mer praktik eller LIA i kombination med teori samt fler platser på yrkehögskolan. Skulle platserna dubbleras finns det fortfarande en marknad som efterfrågar kompetensen.

För att höja intresset för yrkehögskolestudier och öka antalet studenter med en yrkesinriktning ser vi följande behov:

1. Inför ekonomiska incitament för att stimulera till ökad användning av validering vid ansökan till en yrkehögskoleutbildning, för att på så sätt korta ner studietiden.
2. Möjliggör en enklare övergång mellan yrkehögskolan och högskolan genom utvecklad och tillitsbaserad validering på högskolan.
3. Uppmuntra svenska universitet och högskolor att samarbeta med yrkehögskolan, för att universitet och högskolor ska kunna erbjuda en kandidat-, magister- eller masterexamen som påbyggnad efter avslutad yrkehögskoleutbildning. Detta kan stimuleras genom att utlysa utvecklingsmedel via Universitets- och högskolerådet, alternativt Myndigheten för yrkehögskolan.
4. Ge CSN i uppdrag att se över de krav de ställer på högskolestudenter och yrkehögskolestudenter och höj vid behov kraven som ställs på högskolestudenter, i syfte att de ska vara likvärdiga.
5. Överväg om den behörighetsgivande förutbildningen behöver utökas och stärkas, för att bredda rekryteringsunderlaget.

4.3 Näringslivet och yrkesutbildningen

Flera branscher beskriver hur de tillsammans med utbildningsanordnare lägger tid och resurser på ansökningar om att få ge yrkeshögskoleutbildningar, för att sedan utan tydlig motivering se sin ansökan avslagen. Det senaste året har exempelvis antalet årsplatser för data- och it-utbildningar minskat⁷⁵ trots att det enligt IT&Telekomföretagen kommer att saknas 70 000 personer i branschen inom bara några år.⁷⁶

Tidsödande och resultatlösa ansökningsprocesser försvårar utvecklingen av ansökningarna till kommande års ansökningsperiod och riskerar att hämma viljan att anordna utbildningar. Därtill finns en risk att företagets förtroende för systemet rubbas.

Dessutom kommer näringslivet ofta in sent i dialogen med utbildningsanordnarna. Det är till del en konsekvens av att flera branscher ännu är ovana vid yrkeshögskolan och är i den meningen övergående.

Enligt yrkeshögskolans kvalitetsgranskning är arbetslivsrepresentanterna i utbildningarnas ledningsgrupper inte alltid representativa för den aktuella utbildningen, och därtill inte tillräckligt närvarande på de möten som ordnas. I 40 procent av de granskade utbildningarna saknas en diskussion om resultatet och effekten av utbildningen. Det tyder på att samarbetet med näringslivet kunde vara bättre.⁷⁷ Det är också särskilt viktigt om matchningen ska förbättras.

Myndigheten för yrkeshögskolan har i uppgift att utforma och bevilja utbildningar i enlighet med näringslivets behov. Givet den på sina håll akuta bristen på utbildad personal och det relativt höga söktrycket (1,9 behöriga sökande per plats, varav en stor del förstahandssökande⁷⁸) behöver mer göras. Söktrycket per plats har varit relativt konstant, trots expansionen av antalet platser de senaste åren. Som tidigare nämnts har regeringen aviserat en satsning på yrkeshögskolan motsvarande 14 000 platser till år 2022.

För att yrkeshögskolan ska kunna ställa om snabbt och anpassas efter arbetsmarknadens behov behöver beslut om dimensionering av enskilda utbildningar även fortsättningsvis fattas av en part som är oberoende av utbildningsanordnarna och som i första hand har behoven hos arbetsgivarna i fokus. Omställning av arbetskraften i stort i samband med strukturovandlingar, eller enskilda fall av stora uppsägningar på grund av arbetsbrist, bör inte vara avgörande för tilldelning av platser. Genom en överflyttning av vissa kortare utbildningar från högskolan till yrkeshögskolan skulle det eftergymnasiala utbildningsutbudet snabbare kunna ställas om efter arbetsgivarnas behov.

Även avgränsningen mellan yrkeshögskolan och komvux bör ses över. Det finns yrkeshögskoleutbildningar som egentligen hör hemma inom den gymnasiala vuxenutbildningen men som i dag tillhandahålls inom yrkeshögskolan. Detta på grund av att komvuxsystemet inte tillåter samma flexibilitet som yrkeshögskolan vad gäller framtagandet av nya utbildningar utifrån arbetsmarknadens behov. Komvux bygger på gymnasieskolans kurser och är ett relativt trögrörligt system. Då har yrkeshögskolan varit det alternativ som kunnat erbjuda branschanpassade utbildningar som utgår ifrån en snabbrorlig marknad. För att på bästa sätt kunna möta framtida behov bör även komvux gå mot ett mer flexibelt system.

⁷⁵ Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. Årsredovisning 2017, s. 20

⁷⁶ <https://www.nyteknik.se/opinion/hur-ska-sverige-bli-bast-i-varlden-utan-kompetens-6901590>

⁷⁷ Nordahl, I. 2018, s.18

⁷⁸ <https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Sokande/>

För att möta både de befintliga behoven och de framväxande krävs en fortsatt utbyggnad av yrkeshögskolan även efter 2022. Därutöver behövs också särskilda rekryteringsinsatser för områden med mycket stor arbetskraftsbrist. Flera av de områden där det råder brist i dag har haft en högre andel utnyttjade platser än andra yrkeshögskoleutbildningar. Det gäller särskilt kritiska områden som samhällsbyggnad och byggteknik samt teknik och tillverkning.⁷⁹ Marknadsföring av yrkeshögskoleutbildningar är i detta sammanhang särskilt viktigt. Utbildningarna är per definition föränderliga och kan därmed inte i lika hög grad som akademiska utbildningar och lärosäten bygga långvariga varumärken och bred kunskap om sina utbildningar. De är därmed mer okända för blivande studenter, studievägledare och arbetsgivare.

Till sist är det också viktigt att de utbildningar som finns inom yrkeshögskolan håller hög kvalitet och har rätt förutsättningar för att leverera den kompetens som näringslivet efterfrågar. För att säkerställa detta måste en utbildningsansökan granskas utifrån att de har de förutsättningar som krävs vad gäller rätt resurser (lärarkompetens, utrustning och lokaler). Myndigheten för yrkeshögskolan har ett omfattande och krävande uppdrag där de behöver ha ett nära samarbete med branscherna för att säkerställa att de får den specifika tekniska kompetens som krävs för att kunna göra denna granskning. Här bör det finnas möjlighet att ta in experthjälp från branscherna.

Michael Westerberg
VD, Delegia

Vi har metodiskt arbetat med yrkeshögskoleutbildningar sedan många år tillbaka, och det har blivit en naturlig rekryteringsväg för oss. Vi har möjlighet att hela tiden vara med och styra utbildningarna efter den snabba it-branschen och se till att studenterna löpande har rätt kompetens när de examineras. Då it-branschen har ett växande underskott på aktuell kompetens, hjälper yrkeshögskoleutbildningarna en bra bit på vägen.

Vi ser tyvärr att antalet platser inom it är litet jämfört med våra behov. Jag vill varmt stryka under rapportens förslag att de utbildningar som håller hög kvalitet, och där vi ser en långvarig brist, ska få möjlighet till fler kursstarter än de som gäller i dag.

Våra behov handlar dessutom inte bara om att få fler platser över huvud taget, utan också om att på ett flexibelt sätt och löpande kunna svara mot branschens olika rörliga behov. Branschen konkurrerar i dag på en global kompetensmarknad.

I rapporten föreslås särskilda insatser för utbildningar inom branscher med stor arbetskraftsbrist och som har svårt att fylla samtliga utbildningsplatser. Det föreslås också extra medel till utbildningar som kräver mycket utrustning – något som vi som it-aktörer verkligen kan skriva under på i båda fallen.

⁷⁹ Myndigheten för Yrkeshögskolan, Statistisk årsrapport 2017

Sammanfattningsvis förordas följande:

1. Det behövs en långsiktig politisk satsning på yrkeshögskolan. På tio års sikt bör yrkeshögskolans andel av den eftergymnasiala utbildningen fördubblas. Det skulle innebära en ökning från dagens cirka 30 000 platser till cirka 60 000 platser. Det är dock av yttersta vikt att en sådan utbyggnad sker med bibehållen kvalitet och i den takt som platserna kan fyllas. Yrkeshögskolan bör därmed byggas ut mer än den akademiska utbildningen.
2. Överväg en överflyttning av vissa kortare utbildningar från högskolan till yrkeshögskolan, eftersom detta skulle stärka kopplingen till arbetslivet och underlätta för en snabbare omställning utifrån arbetsmarknadens behov. Högskolan kan dock fortfarande vara huvudman för dessa utbildningar.
3. Se över avgränsningen mellan yrkeshögskolan och komvux. Sträva efter att utbildningar som utbildar mot SeQF-nivå 4 enbart tillhandahålls inom komvux.
4. Särskilda rekryteringsinsatser bör göras för utbildningar mot yrkesroller med stor arbetskraftsbrist och som haft svårare att fylla samtliga platser. Detta genom att till utbildningsanordnare avsätta resurser för marknadsföring, som kan erhållas som ett särskilt bidrag i förväg och som inte behöver avräknas mot antalet platser med studerande när utbildningen väl har startat. Syftet är att både stärka marknadsföringen för att få fler sökande och att få fler utbildningsanordnare att våga planera för utbildningar inom efterfrågade områden. Det är viktigt att näringslivets behov styr vilka utbildningar som ska prioriteras.
5. Arbetslivet bör involveras ytterligare i arbetet med utbildningarna, bland annat genom ett ökat fokus på rekryteringen till utbildningarna (exempelvis genom att visa upp vad utbildningarna leder fram till). Myndigheten för yrkeshögskolan bör få ett utökat ansvar för att kommunicera med potentiella studenter samt studie- och yrkesvägledare.
6. Myndigheten för yrkeshögskolan bör samverka mer med branscherna för att säkerställa att de har den tekniska kompetens som behövs för att granska ansökningar.

Sammantaget bedöms de förslag som har lämnats i rapporten kunna bidra till att yrkeshögskolan både växer i antal platser och i högre grad kan underlätta matchningen på svensk arbetsmarknad.

I framtagandet av rapporten har följande personer intervjuats:⁸⁰

Stefan Fölster, nationalekonom och chef för Reforminstitutet

Håkan Gustavsson, prognoschef på Arbetsförmedlingen

Nils Karlson, vd för forskningsinstitutet Ratio

Thomas Persson, generaldirektör på Myndigheten för yrkeshögskolan

Mix Selder, verksamhetschef på Expandera Mera AB

Amelie von Zweigbergk, f.d. chef för industriell utveckling på Teknikföretagen.

⁸⁰ Intervjuerna utfördes under april 2018.

5. Referenser

Ahlberg, O, et. al. *Var Finns Jobben? Bedömning För 2018 Och På Fem Års Sikt*. Arbetsförmedlingen, 2018, URL: www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Statistik-och-publikationer/Prognoser/Prognoser/Riket/2018-02-08-PrognosVar-finns-jobben-2018.html

Arbetsförmedlingen, 2018. *Var finns jobben? Bedömning för 2018 och på fem års sikt*. URL: www.arbetsformedlingen.se/Om-oss/Statistik-och-publikationer/Prognoser/Prognoser/Riket/2018-02-08-PrognosVar-finns-jobben-2018.html

Eurostat (Pupils and students enrolled by education level, sex, type of institution and intensity of participation [educ_uae_enra01]), URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/educ_uae_enra01

Eurostat (students enrolled in tertiary education by education level, programme orientation, sex and field of education [educ_uae_enrt03]), URL: https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-datasets/-/educ_uae_enrt03

Harari, Yuval Noah. *The Rise of the Useless Class*. TED, 24 Feb. 2017, URL: <https://ideas.ted.com/the-rise-of-the-useless-class/>

Herrström, Sofia, et al. *YH-Utbildades Effekter På Företagen*. Näringslivets Forskningsinstitut Ratio, 2016, URL: ratio.se/app/uploads/2016/11/final-yh-utbildades-effekter-pa-foretagen.pdf

IT&Telekomföretagen, 2017, *IT-kompetensbristen*, URL: <https://www.itot.se/2017/11/it-kompetensbristen-en-rapport-om-den-svenska-digitala-sektorns-behov-av-spetskompetens/>

Karlson, N. et al, 2017. *Kompetenspusslet – Den viktigaste framtidsfrågan*. Ratio. URL: <http://ratio.se/kompetenspusslet-den-viktigaste-framtidsfragan/>

Mogren, H. et. al. *Levererar akademien vad näringslivet behöver?* Näringslivets Forskningsberedning, 2017, URL: www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporter/levererar-akademienpdf_706611.html/BINARY/Levererar-akademien.pdf

Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2017. *Statistisk årsrapport 2017 (Dnr: MYH 2016/4273)*. URL: <https://www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2017/MYH-statistisk-arsrapport-2017---.pdf>

Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018. *Årsredovisning 2017 (Dnr: MYH 2018/254)*. URL: www.myh.se/Documents/Publikationer/Arsredovisningar/Arsredovisning-2017.pdf

Myndigheten för Yrkeshögskolan, 2018, *Anvisningar för ansökan om att bedriva yrkeshögskoleutbildning 2018*. URL: <https://www.myh.se/Publikationer/2018/Anvisningar-for-ansokan-om-att-bedriva-yrkeshogskoleutbildning-2018/>

Nordström, E. *Rekryteringsenkäten 2018 - Jobbskaparna larmar! Kompetensbristen ökar*. Svenskt Näringsliv, 2018, URL: www.svensktnaringsliv.se/migration_catalog/

Rapporter_och_opinionsmaterial/Rapporter/rekryteringsenkaten-2018_698631.html/
BINARY/Rekryteringsenkäten 2018.pdf.

Nordahl, I. *Resultat Av Kvalitetsgranskning Av Yrkehögskolan 2017 (Dnr: MYH 2018/791)*. Myndigheten För Yrkehögskolan, 2018, (Dnr: MYH 2018/791), URL: www.myh.se/Documents/Publikationer/Rapporter/2018/granskningsrapport_YH_2017.pdf

OECD, 2017. *Education at a Glance 2017 (OECD Indicators)*. URL: www.oecd-ilibrary.org/education/education-at-a-glance-2017_eag-2017-en

Regleringsbrev till universitet och högskolor för 2018, URL: <https://www.esv.se/statsliggaren/regleringsbrev/?RBID=18909>

Roine, J. 2016. *Automatiseringens effekter på arbete och fördelning - en översikt av trender och mekanismer (2016:3)*. Fores, 2016, URL: <http://fores.se/wp-content/uploads/2016/05/AutomatiseringensEffekterRoine.pdf>

SCB, 2017 Trender och prognoser.

SFS nr 2009:128 4 § 3–4 st.

SOU 2015:70 Svensk högre utbildning under 20 år, URL: https://www.regeringen.se/49e9f9/contentassets/18f07e4081134302a3c546341337cdff/hogre-utbildning-under-tjugo-ar-sou_2015_70.pdf

Statistik i Blickfånget - Examinerade Från Utbildningar Inom Yrkehögskolan 2016 (Dnr: MYH 2018/212). Myndigheten För Yrkehögskolan, 2018, *Statistik i Blickfånget - Examinerade Från Utbildningar Inom Yrkehögskolan 2016 (Dnr: MYH 2018/212)*, URL: https://www.myh.se/Documents/Statistik/Yrkesh%C3%B6gskoleutbildningar/I%20blickf%C3%A5nget/Nr4_I_blickf%C3%A5nget_Examinerade_2016.pdf

Stiftelsen för strategisk forskning, *Vartannat jobb automatiseras inom 20 år*. URL: <https://strategiska.se/app/uploads/varannat-jobb-automatiseras.pdf>

Statistikcentralen, https://www.stat.fi/til/opiskt/2016/opiskt_2016_2017-11-29_tau_001_sv.htm

Utbildningsutskottets betänkande 2003/04:UBU8, URL: https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/vuxenutbildning_GR01UBU8

Zweigbergk, A. 2015. *Välja yrke: Slutbetänkande av yrkesprogramsutredningen*. SOU 2015:97. URL: <https://www.regeringen.se/4ac65f/contentassets/1ccc134ebc9645f199fce4c82984ce81/valja-yrke-sou-201597.pdf>

Övriga länkar:

<http://www.bbc.com/news/world-us-canada-42170100>

https://www.csn.se/bidrag-och-lan/studiestod/studiemedel/studieresultat.html#expand:svid10_3bc72e5c15cce36b423ec0d

<https://data.oecd.org/unemp/unemployment-rate.htm>

<http://www.folkbildningsradet.se/Folkhogskolor/sveriges-referensram-for-kvalifikationer/>

<https://www.myh.se/For-dig-som-ar-vagledare/Yrkehogskolan/Yrkehogskoleexamen-och-kvalificerad-yrkehogskoleexamen->

<https://www.myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2017/Behorighetsgivande-forutbildning-inom-yrkeshogskolan/>

<https://www.myh.se/Nyhetsrum/Nyheter/2018/GD-har-ordet-Expansion/>

<https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Ansokningar-om-att-fa-bedriva-YH-utbildningar-/>

<https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Sokande/>

<https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Sysselsattning-efter-examen/>

<https://www.myh.se/Statistik/Yrkeshogskoleutbildningar/Utbildningsanordnare/>

<https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/SeQF/>

<https://www.myh.se/Verksamhetsomraden/Yrkeshogskolan/>

<http://www.mynewsdesk.com/se/pressreleases/hoegskola-i-otakt-2141633>

<https://www.nyteknik.se/opinion/hur-ska-sverige-bli-bast-i-varlden-utan-kompetens-6901590>

<https://www.regeringen.se/49b71d/contentassets/2410cc1d9bbc4d6f852623c7c006b2fe/eftergymnasiala-yrkesutbildningar--beskrivning-problem-och-mojligheter-sou-2006115>

<http://www.regeringen.se/artiklar/2017/09/satsningar-inom-utbildningsdepartementets-ansvarsomraden-i-budgetpropositionen-for-2018/>

<http://www.regeringen.se/rattsdokument/kommittedirektiv/2007/03/dir.-200750/>

https://www.riksdagen.se/sv/dokument-lagar/arende/betankande/kvalificerad-yrkesutbildning_GO01UbU14

https://www.scb.se/sv/_Hitta-statistik/Artiklar/Examinerade-fran-yrkeshogskolan-Attav-tio-har-arbete-inom-ett-ar/

<https://www.seqf.se/Sa-funkar-det/De-olika-nivaerna/>

<https://www.skolverket.se/fran-skola-till-arbetsliv/yrkesutbildningar/gymnasieskola/yrkesprogram-1.196818>

<https://www.skolverket.se/skolutveckling/statistik>

<https://www.svt.se/nyheter/inrikes/grafik-sa-manga-stangda-platser-har-de-storsta-sjukhusen>

<http://www.uka.se/download/18.12f25798156a345894e4ca6/1487841875687/rapport-2015-04-22-dimensionering-hogre-utbildning.pdf> s. 5

<http://www.uka.se/fakta-om-hogskolan/universitet-och-hogskolor.html>

<http://www.uka.se/statistik--analys/statistikdatabas-hogskolan-i-siffror/statistikomrade.html?statq=https://statistik-api.uka.se/api/totals/26>

<http://www.varmdo.se/utbildningochbarnomsorg/vuxenutbildning.4.78136d0414d956f03943bb11.html>

www.svensktnaringsliv.se

Storgatan 19, 114 82 Stockholm

Telefon 08-553 430 00